

Reynold Humphries

Hollywood's Blacklists: A Political and Cultural History

Edinburgh University Press, Edinburgh, 2008., 192 str.

Reynold Humphries, bivši profesor filmskih studija na Sveučilištu u Lilleu, svojom knjigom *Hollywood's Blacklists: A Political and Cultural History* dao je vrijedan doprinos razumijevanju razdoblja američke povijesti kasnih četrdesetih i ranih pedesetih godina prošlog stoljeća, posebice događanja koja su vezana za Hollywood, a svoje karijere imaju u zbivanjima proizašlim iz Drugog svjetskog rata, poslijeratnim stanjem u američkom društvu, liberalizmu, filmskoj industriji te općem stanju američke ljevice. Pruža iscrpan pregled povijesnih i političkih okolnosti nastanka crnih lista u filmskoj industriji te djelovanja Odbora za neameričke aktivnosti Predstavničkog doma (engl. *House on Un-American Activities* – HUAC), kao i posljedica njegovih aktivnosti. Novije generacije vjerojatno su s tim mračnim razdobljem američke povijesti bolje upoznate kroz film redatelja, scenarista i glumca Georgea Clooneyja *Laku noć, i sretno* (engl. *Good Night, and Good Luck*, 2005.). Osjećaji tjeskobe i straha koji su prevladavali u uretima i prostorima holivudskih studija ranih pedesetih godina posljedica su događanja na unutarnjoj i vanjskoj političkoj sceni. Drugi svjetski rat i smrt predsjednika Roosevelta američku politiku usmjerili su prema konzervativizmu. Nova politička klima za lijevo orijentirane holivudske pisce, redatelje i glumce značila je osudu i denuncijaciju, nasuprot podršci koju su uživali u razdoblju između 1930. i 1940. godine. Ovu ksenofobičnu kulturnu i političku klimu Reynold Humphries istražuje u svojoj knjizi na temelju svjedočenja u Kongresu, dokumenata o crnim listama, biografija saslušanih osoba te brojnih dokumenata iz arhiva Američkog filmskog instituta, Akademije filmskih umjetnosti i znanosti, Knjižnice Margaret Herrick, Knjižnice za društvene studije i istraživanje Južne Kalifornije te Sveučilišta Kalifornija. Tekst daje detaljan uvid u napetosti koje su vladale Hollywoodom od tridesetih do sredine pedesetih godina prošlog stoljeća. Iako prvenstveno razmatra poslijeratno razdoblje, naznačena su i predratna zbivanja koja su stvorila preduvjete za djelovanje HUAC-a i nastanak crnih lista.

Knjiga je podijeljena u tri dijela. Prvi dio, pod nazivom *The Background*, uvodni je dio, informativan, kontekstualan, koji postavlja okvir za raspravu i daje osnove čak i onima koji nemaju puno znanja s toga područja. Započinje ključnim datumom, 27. listopada 1947. godine, kada je scenarist John Howard Lawson saslušan pred Od-

borom za neameričke aktivnosti Predstavničkog doma o svojoj mogućoj povezanosti s komunizmom. Etimologija riječi iz naslova knjige, *blacklist*, odnosno „crna lista“, u kontekstu Humphriesove knjige opisuje izravan utjecaj toga događaja, kada su deseterica optuženih i u konačnici osuđenih (za nepoštivanje Kongresa; jer nisu željeli odgovoriti na pitanja Odbora) otpušteni i stavljani na popis zajedno s ostalima za koje se sumnjalo da su na bilo koji način povezani s komunistima. Taj je događaj uzet kao polazišna točka, te je značajno njegovo ubacivanje i prenošenje na različite aspekte odnosa unutar filmske industrije; klasne i rasne odnose, depresiju, Hladni rat, političke promjene te pritiske na sindikaliste pedesetih godina, događaje koji su šire razmatrani u poglavljima koja slijede.

Drugi dio knjige, pod nazivom *Drawing up the Battle Lines*, podijeljen je na tri odjeljka i uvodni koji sadrži polazište za daljnju analizu. U uvodu je obuhvaćeno razdoblje Velike krize 1929. godine te razdoblje od izbora predsjednika Roosevelta do provođenja programa New Deal. Istraženo je pitanje rasizma te na koji se način on odražavao na Hollywood. U tu svrhu dan je prikaz filma *The Black Legion* (1937.) kako bi se izrazio stav prema Ku Klux Klanu i kao ishodište za detaljno proučavanje rasnih napetosti prisutnih u Hollywoodu. Slijedi daljnje istraživanje stanja u filmskoj industriji, progoni i izražavanje mržnje protiv pojedinaca ili skupina označenih kao oni „drugi“. Opsežan završni dio odnosi se na razmatranja fašizma koji su zagovarale neke hollywoodske zvijezde i moćnici u studijima.

Prvi odjeljak karakterizira pripovijedanje povijesnih događaja kroz kratak opći pregled sukoba u Hollywoodu koji se odvijao između liberala i konzervativaca sa sindikalistima u razdoblju između tridesetih i četrdesetih godina prošlog stoljeća. Prema Humphriesu, tu je „posijano sjeme antagonizama, sukoba te su iskopani ratni rovovi, što je odredilo odnose ne samo studija i njihovih zaposlenika u Hollywoodu već i odnose između sindikata. Takvi odnosi utrljali su put saslušanjima i posljedično crnim listama“ (str. 27). Složenost tog odnosa prema sindikatima kulminirala je ulaskom SAD-a u rat s Japanom u prosincu 1941. godine. Drugi odjeljak razrađuje razdoblje ratnih godina od 1939. do 1945., gdje se naglašava jedinstvo Amerikanca u tom razdoblju, a iz snimljenih filmova može se iščitati da je faktor jedinstva – antifašizam – ujedinio filmaše vrlo različitih političkih opcija. Kao primjer navodi se nekoliko filmova te se analiziraju okolnosti njihova nastanka, kao i poruke koje su odašiljali. To su pomalo kontroverzni filmovi *Blockade* (1938.), *Confessions of a Nazi Spy* (1939.), zatim dva antikomunistička *The Iron Curtain* (1948.) i *One Minute to Zero* (1952.). Isto tako analizirani su filmovi *The Man I Married* (1940.), *The Most Dangerous Game* (1932.), *Colonel Effingham's Raid* (1945.) te *Three Comrades* (1938.), *The Mortal Storm* (1940.)

i *Four Sons* (1940.). Uz brojne scenariste, u velikom broju filmova pojavljuju se John Howard Lawson i Lester Cole (pripadnici *holivudske deseterice*). Treći odjeljak drugog dijela knjige govori o štrajkovima koji su potresali Hollywood, osobito onima koji su se zbivali u studiju Warner Brothers i posljedicama utjecaja desno orijentiranih snaga unutar filmske industrije i oko nje. U čitavom drugom dijelu knjige autor nastoji pokazati kakve su duboke različitosti političkih opcija postojale unutar Hollywooda. U razdoblju tridesetih godina ističu se konzervativci poput Walta Disneyja ili Williama Randolpha Hearsta koji su aktivno poticali fašizam Hitlera i Franca. Nasuprot njima, holivudski ljevičari bili su izraziti antifašisti. Humphries isto tako zapaža da su mnogi liberalni holivudski pisci podupirali članstvo ili simpatizirali komunističku partiju. U ovom dijelu knjige autor je dao kratak i izvrstan pregled političkih previranja i borbi koje su se odigravale u Hollywoodu i Americi u desetljeću od 1930. do 1940. godine, što je neophodno za ispravno razumijevanje napetih odnosa između ljevičara i desničara u vremenu kada su crne liste postale stvarnost.

Treći dio knjige, koji nosi naziv *From the Hot War to the Cold War*, podijeljen je na četiri odjeljka. U prvom odjeljku razrađena su događanja u Washingtonu u listopadu 1947. godine, vezana uz početak saslušanja pred HUAC-om, a autor to naziva „razdobljem straha, izdaje i orkestriranog napada na ljudska prava” (str. 77). Posljedicama saslušanja autor se bavi u narednom odjeljku, a u sljedećem razmatra izjave redatelja Edwarda Dmytryka i pisca i redatelja Elije Kazana, te njihove pozicije nakon saslušanja. Posljednji odjeljak bavi se osobama s crne liste, njihovim životima nakon saslušanja i posljedicama koje su pretrpjeli zbog toga, primjerima pokazujući kako im se život drastično promijenio.

Ovaj dio knjige govori o poslijeratnoj Americi i konzervativizmu koji je utjecao na stvaranje HUAC-a i crnih lista, gdje autor naglašava kako je djelovanje holivudskih liberala tridesetih godina dovedeno u pitanje jer su kao pobornici ili simpatizeri ljevice optuženi za protuameričku djelatnost. Detaljno iznošenje povijesnih činjenica iz tog razdoblja ono je što je najzanimljivije u analiziranju tih vremena, kao i retorika koja je povezala članove HUAC-a i one koji su podržavali njihove istrage. Iako je u javnosti djelovanje HUAC-a prikazivano kao domoljubno i u najboljem interesu SAD-a, Humphries iznosi na vidjelo i drugu stranu. Istražujući prošlost nekoliko članova Odbora, počevši od samog predsjednika HUAC-a, autor utvrđuje njihovu pripadnost Ku Klux Klanu i drugim skupinama koje zagovaraju netrpeljivost i mržnju, naglašavajući kako su sama saslušanja prožeta mržnjom jer su članovi Odbora zaboravili činjenicu da je glavno obilježje američke demokracije pravo na drugačije mišljenje. Dok su optuženi pojedinci pokušavali obraniti svoj ugled od prosudbe Odbora, duboko ukorijenjena

društvena tjeskoba prema komunizmu i oholost zbog političkih različitosti bile su očigledne. Osvrćući se na političke i kulturne posljedice saslušanja pred Odborom i na razdoblje konzervativizma u poslijeratnoj Americi, Humphries komentira sudbinu pojedinaca koji su nepravedno kažnjeni, no pritom je uvjeren da kreativnost u tom razdoblju nije stradala. Naprotiv, to razdoblje sagledava u pozitivnom smislu, naglašavajući, „da HUAC nije postojao, Hollywood pedesetih nikad ne bi bio tako sjajan“ (str. 140).

Autor daje i kratku analizu nekoliko filmova iz razdoblja kasnih četrdesetih i sredine pedesetih. Smjestivši stravu, znanstvenu fantastiku i *film noir* u odgovarajući povijesni kontekst, Humphries naglašava društvene i političke nijanse u tim djelima, posvećujući posebnu pozornost filmovima znanstvene fantastike iz tog doba, poput filmova *The Whip Hand* (1951.) i *It Came from Outer Space* (1953.), u kojima se strah od crvene opasnosti i HUAC-ovih saslušanja skriva iza čudovišta, „neuračunljivih“ znanstvenika i zabave. Osim te vrste filmova spomenuti su i filmovi drugih žanrova, kao što su *I Was a Communist for the FBI* (1951.), *Trial* (1955.) i *My Son John* (1952.). Tvrdi da su u mnogim filmovima toga razdoblja vidljive višeznačnost i proturječnost američkog društva, naglašavajući da se, usprkos tome što većina navedenih filmova naglašava američke slobode, vrlo često može raspoznati i njihovo ograničavanje.

U završnom dijelu knjige Humphries nastoji povezati događaje kasnih četrdesetih i ranih pedesetih godina s događajima koji su kasnije uslijedili u američkoj politici. Zaključak je prvenstveno usmjeren na povijesni prikaz saslušanja pred HUAC-om, s kratkim polemičkim komentarom gdje autor razotkriva nove oblike današnjeg marktizma, gdje se oni koji su se suprotstavljali ratu u Iraku izjednačuju s pristašama Osame bin Ladena, pa piše da „histerija i verbalno nasilje (misleći na 11. rujna 2001.) podsjećaju na neke ekscese koji se spominju u knjizi“ (str. 162). Ono što je zajedničko ranim pedesetim godinama prošlog stoljeća i prvom desetljeću novog tisućljeća jest to da američki političari donose zakone i provode istrage u suprotnosti s američkim sustavom vrijednosti. Bilo da je riječ o HUAC-ovim saslušanjima kasnih četrdesetih i ranih pedesetih ili o Patriot Actu s početka 21. stoljeća, američki političari neprestano koriste i upravljaju strahom koji prevladava u društvu te njime opravdavaju kršenje građanskih prava. Povijest je pokazala da su svi oni koji su se usudili suprotstaviti takvom načinu ponašanja obično proglašavani ne-Amerikancima, odnosno nedomoljubima. Humphries je uspio u svojoj knjizi dati uvjerljivu i dobru usporedbu straha od komunizma koji je prevladavao sredinom prošlog stoljeća i straha od terorizma koji je zavladao u ovom stoljeću u SAD-u. Biti liberal pedesetih godina, biti progresivan, ljevičar ili pobornik socijalne politike često je značilo biti komunist, odnosno prijetnja demokraciji. Slično je i u ovom razdoblju s početka novog tisućljeća kada pripadnici

krajnje desnice koriste sličnu taktiku, nazivajući liberale socijalistima, a ostale socijalno osviještene političare prijetnjom američkoj slobodi. Iako ova knjiga ne optužuje konzervativne političare i njihovu ideologiju, ona otkriva retoriku koja koristi strah kao instrument manipulacije.

Knjiga *Hollywood's Blacklists* djelo je o političkoj i kulturnoj povijesti koje omogućuje upoznavanje s jednim izuzetno turbulentnim razdobljem američke politike, a za koju je korišten velik broj različitih materijala prikupljenih iz brojnih izvora, od dokumenata kongresnih svjedočenja, preko časopisa do pisama protivnika crnih lista. Navodeći izvore te citirajući i naglašavajući ih u tekstu, autor omogućuje čitatelju da stekne uvid u radove drugih autora, poznatih povjesničara i drugih znanstvenika koji su opsežno istraživali politiku i kulturu SAD-a polovinom dvadesetog stoljeća.

Humphriesova knjiga pronicava je i inovativna u svom pristupu. Iščitanje filmova i način njihova prikaza svjedoče o autorovoj izvanrednoj sposobnosti da potakne čitatelje na daljnje istraživanje povijesnog razdoblja i izvan okvira knjige. Interdisciplinarni karakter interpretacije zanimljiv je čitateljima koji se bave proučavanjem suvremenih filmskih studija, kao i američkih kulturnih studija, ali i svima onima koji žele znati više o toj temi. Knjiga je izvrstan izvor za sve zainteresirane za sažetu povijest holivudske crne liste i događanja koja su dovela do njezina nastanka. Isto tako, Humphriesov je tekst doprinos istraživanju koji daje uvid u to kako političari koriste retoriku, zamaskiranu strahom i domoljubljem, za kršenje demokratskih vrijednosti, kažnjavajući pojedince koji su imali ili imaju različito mišljenje.

Jadranka Dujčić Frlan